

**SEMNIFICAȚII SIMBOLICE ȘI REVERBERAȚII PARIZIENE
ALE LUCRĂRII “PARFUMS D’ HIVER” DE MIHAIL SIMONIDI
(MICHEL SIMONIDY), COLECȚIA DE PICTURĂ UNIVERSALĂ A
MUZEULUI ȚĂRII CRIȘURILOR ORADEA**

AGATA CHIFOR*

SYMBOLIC MEANINGS AND PARISIAN REVERBERATIONS OF THE WORK
PARFUMS D’ HIVER BY MIHAIL SIMONIDI (MICHEL SIMONIDY), UNIVERSAL
PAINTING COLLECTION, ORADEA COMPLEX MUSEUM

The study analyzes stylistically and iconographically the work “Parfums d’hiver” signed by the famous Romanian painter Michel Simonidy (1870-1933), an original representative of the *Art Nouveau* style in the field of painting, graphics (poster), book illustration.

The author highlights the special relevance of this painting for the *Art Nouveau* style. The illustrated female archetype is the pretext of a complex allegory of Seasons, of great popularity in the context of the era. Appreciated for the exceptional expressiveness of the picture, the painting, illustrating *The Winter*, received the *Honorary Mention* of the French Artist Salon of 1889 and at the same time he represented the artist at the *Universal Exhibition* in Paris in 1900.

There is an analysis of the symbolic meanings of the work, an interpretation of the age of the feminine ideal in correspondence with symbolic flowers, as well as the theme of love and the succession of seasons. It also illustrates the theme of „Flower Perfume”, a common metaphor in the artistic creation of the last decade of the nineteenth and early twentieth centuries in the field of painting, graphics and music.

The Parisian success of Simonidy’s work is highlighted by its appreciation in French art criticism, by its transcription into engraving by the renowned xylograph Charles Baude (1853-1935) and by the many reproductions after the painting (used to illustrate a Waltz by the Austrian composer Rodolphe Berger (1864-1916) respectively some of French magazines of the time: *Le Monde Illustré*, *La Famille*, *Le Progres Illustré* etc.

The author points out the authenticity of the work done by Simonidy in 1899, considering it as a significant work in the series made by the artist in France. Rich in allegorical significance, “Parfums d’hiver” by Mihail (Michel) Simonidy can be considered one of the most beautiful female allegories of „Winter” in the *Art Nouveau* series of works on the theme of the four Seasons.

Key words: Art Nouveau Style , Michel Simonidy, Parfums d’hiver, Oradea Complex Museum

* Muzeul Țării Crișurilor Oradea, arta@mtariicrisurilor.ro, agatachifor@yahoo.com

Cunoscut pictor și grafician român, Mihail Simonidy ¹(1870-1933) s-a afirmat ca o personalitate distinctă și originală a perioadei *La Belle Epoque*. Autor de fresce, ilustrator de carte, portretist, creator de afișe în stil *Art Nouveau*, artistul este originar dintr-o familie de intelectuali greci stabiliți în Muntenia. Prenumele său grecesc, *Menelas* apare în varianta românească, Mihail Simonidi, cu care artistul semnează lucrările realizate în țară, respectiv Michel Simonidy, sau pseudonimul SIM în cazul afișelor realizate la Paris.

Formația artistică a lui Simonidy își are începuturile în România, unde viitorul pictor a urmat *Academia de Artă* din București, în 1888 în atelierul lui Theodor Aman². În 1891 a câștigat concursul pentru obținerea unei burse la Paris. Din acest moment a început aventura pariziană a carierei și numelui artistului, care s-a bucurat de recunoaștere încă de la început și s-a integrat tot mai mult mediului cultural-artistic din capitala Franței. În 1892 s-a înscris în atelierul lui Gabriel Ferrier la *Academia Julien*. Admis în 1893 la *Academia de Arte Frumoase* din Paris, a devenit discipolul unor personalități marcante ale picturii franceze ca Leon Bonnat (1833-1922), Fernand Humbert (1842-1934) și Gabriel Ferrier (1847-1914). În 1896 a debutat la Salonul Artiștilor Francezi cu o compoziție istorică de mari dimensiuni, “Moartea lui Mithridate”, considerată una dintre lucrările valoroase ale Salonului parizian.

Apreciat de francezi, Simonidy și-a desfășurat cea mai mare parte a activității creatoare la Paris; valențele europene ale creației sale, râvnită de colecționari și bine cotate la licitațiile europene de artă, au fost evidențiate de istoricii de artă Tudor Octavian, Gabriel Badea Păun, Mircea Deac.

Fiind unul dintre artiștii receptivi la tendințele înnoitoare ale epocii în care a trăit, a asimilat în pictura sa, originală, atât influențe ale curentului *Nabis* și ale *Simbolismului* de la sfârșitul secolului al XIX-lea, cât și ale stilului *Art Nouveau* în plină afirmare. Indiferent de temă (scene cu caracter istoric, nuduri în peisaj, portrete feminine, peisaje marine), artistul, cunoscut în mediul francez ca “Monsieur Michel Simonidy” a integrat frecvent în picturile sale o nuanță de reverie și mister, specifică viziunii artistice a contemporanilor.

Stilul pictural al lui Simonidy a fost apreciat încă de la început de mediul artistic și publicul francez, tânărul artist fiind premiat la Expozițiile

¹ *Michel Simonidy*, numele cu care artistul semnează tablourile realizate la Paris, inclusiv cel din Colecția de pictură universală a Muzeului Țării Crișurilor Oradea

² Gabriel Badea Păun, *Michel Simonidy, la tentation d'une carrière parisienne*, în *Revue Roumaine d'Histoire d'Art*, tom XLIV, 2007, p. 103-118; G. Badea Păun, *Pictori români în Franța (1834-1939)*, București, Editura Noi Media Print, 2012, p. 240-245

internaționale de la Paris, cu *Mențiune de onoare* în 1899 și *Medalia de Argint* în 1900. Pe linia măestrilor săi, Simonidy a cultivat o rafinată pictură simbolistă cu înclinații spre alegorie, evidentă în o parte din lucrările sale ³.

Ilustrând o temă reluată și în alte variante de artist (cum este cea din 1902), lucrarea "Parfums d'hiver"⁴ (*Parfumurile iernii*) din Colecția Muzeului Țării Crișurilor Oradea reflectă aderarea artistului la tematica simbolică și feminină a *Art Nouveau-ului*⁵. Realizat de artist în 1899, la vârsta de numai 19 ani,

³ M.Deac, *50 de ani de pictură, 1890-1940*, București, 1996, p.138-139; Benezit, *Dictionnaire critique et documentaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs*, tom IX, 1976, p. 617; M. Deac, *250 pictori români, 1890-1945*, 2003, p.173; T. Octavian, *Pictori români uitați*, Editura Noi Media Print, București, 2003, p. 73; Gabriel Badea Păun, *Pictori români în Franța, 1834-1939*, Editura Noi Media Print, 2012, p. 240-245, il. la p. 243 (Lucrarea din colecția muzeului orădean figurează inclusiv pe coperta catalogului semnat de Gabriel Badea Păun)

⁴ Registrul de pictură al M.T.C., *Parfums d'hiver*, ulei pe pânză, 1869x1060mm, semnat și datat dreapta jos cu negru Michel Simonidy, 1899, inv.49. Tabloul a fost restaurat de Florian Heredea, iar rama originală, cu elemente vegetale în stil *Art Nouveau* a fost repoleită cu foiță de aur. Lucrarea a fost expusă în expoziția permanentă de artă universală a Muzeului Țării Crișurilor (din Palatul baroc) și este inclusă în proiectul expozițional al Expoziției permanente de artă universală a noului sediu al Muzeului Țării Crișurilor (Str. Armatei Române nr. 1A)

⁵ Pentru particularitățile stilistice și repertoriul ornamental al *Art Nouveau-ului* (*Secessionului*) la monumentele de arhitectură realizate în acest stil din Oradea, respectiv în colecțiile de grafică, artă decorativă și fotografie ale Muzeului Țării Crișurilor, a se vedea contribuțiile istoricilor de artă: A. Chiriac, *Oradea* (Album), Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2001, p. 33-34; A. Chiriac, *Stilul secession și Oradea*, în *Plaiuri Bihorene*, Oradea, decembrie, 1975; A. Chiriac, *Renaștere, baroc, secession*, în *Familia*, Oradea, 1995, nr. 9, p. 92-94; A. Chiriac, *Styles dans l'architecture d'Oradea (XIV-XX siècles)*[Stiluri în arhitectura orașului Oradea- secolele XIV-XX], în *Transylvanian Review*, vol. IX, nr. 3, 2000, Center for Transylvanian Studies, Cluj-Napoca, p. 113-119; A. Chiriac, *Oradea at the turn of The XIX-th and XX centuries. The contribution of the Jewish world to the urban development* [Oradea la cumpăna secolelor XIX-XX. Contribuția lumii evreiești la dezvoltarea urbană], în *Transylvanian Review*, vol. XX, *Supplement* nr. 1, Zalău, 2011, p. 17-22; A. Chiriac, *Stilul neoromânesc și desăvârșirea urbanistică a Oradei*, în R. Hârcă, *Oradea, artă și decorație neoromânească* (Prefață), Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2011, p. 5-6; A. Chiriac, *Din nou despre Oradea și personalitatea stilului arhitectural Secession* (Prefață) în R. Novicov, *1900-Arhitectură orădeană, arhitectură europeană. Trasee avangardiste*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2011, p. 5-9; A. Chiriac, *Motivele decorative ale Secessionului orădean între admirație și contemplație* (Prefață), în R. Hârcă, *Oradea. Decorații Art Nouveau*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2007, p. 3-5; A. Chiriac, *Palatul Vulturul Negru-simbol al Secessionului orădean* (Prefață), în *Palatul Vulturul Negru*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2009, p. 5-9; R. Hârcă, *Oradea. Forme ornamentale și simbolice în arhitectura Art Nouveau*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2016; R. Hârcă, *Oradea. Decorații Art Nouveau*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2007; R. Hârcă, *Palatul Vulturul Negru*,

Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2009; R. Hârcă, *Oradea-Arhitectură și decorație neoromânească*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, 2011; R. Hârcă, *Oradea. Feronerie 1900*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1996; R. Hârcă, *Oradea. Vitralii 1900*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1997; R. Hârcă, *Oradea 1900-Decorații murale*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1998; R. Hârcă, *Stilul 1900 în Oradea. Vitralii*, în *Studii și comunicări* VI, Museum Arad, Arad, 1997; R. Hârcă, *Oradea-decorație murală Stil 1900*, în *Studii și comunicări*, nr. 4-5, Museum Arad, 1999, p. 261-268; G. Crișan, *Balogh István, Catalog de expoziție*, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1973; G. Crișan, *Balogh István, în Arta*, XXI, nr.3, 1974, p. 36; P. Szalay Emöke, G. Crișan, *A szecesszió világa* [Lumea secesionului], Déri Múzeum, 1991, *Catalog de expoziție*, Debrețin-Oradea, 1991-1992; G. Crișan, *Catalogul pieselor Secession din Colecția de artă decorativă universală a Muzeului Țării Crișurilor*, *Catalog-repertoriu*, în *Biharea*, XVIII, 1991, Oradea, p. 223-249; M. Zintz, *Balogh István, în Artiști plastici la Oradea (1850-1950)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2009, p. 177-199; M. Zintz, în *Repertoriul monumentelor din județul Bihor*, Oradea, 1974, p. 224-226; A. Martin, *Grafica românească din prima jumătate a secolului XX*, în *Biharea*, XXIV-XXV, 1997-1998, Oradea, 2001, *Catalog-repertoriu* (lucrările lui Balogh István, la p. 279-291; R. Novicov, *1900-Arhitectură orădeană-arhitectură europeană. Trasee avangardiste*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2011; Péter I. Zoltán, în *Istoria orașului Oradea* (coord. L. Borcea, Gh. Gorun), Editura Cogito, Oradea, 1995 și ediția a doua (2008); Péter I. Zoltán, *Nagyvárad építészeti emlékei barokktól a szecesszióig* [Vestigiile arhitecturale ale orașului Oradea de la baroc la secesion], Editura Convex, Oradea, (ediții în 1994, 1998); Péter I. Zoltán, *Trei secole de arhitectură orădeană*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2003, p. 70-89; Péter I. Zoltán, *Nagyvárad műemlék épületei* [Monumentele orașului Oradea], Editura Europrint, Oradea, 2008; Péter I. Zoltán, *Szecessziós építészet Nagyváradon* [Arhitectura Secession în Oradea], Editura Varadinum Script, Oradea, 2011, *Partiumi füzetek* [Broșuri din Partium], nr. 66; Péter I. Zoltán, *Mesélo képeslapok Nagyvárad 1885-1915* [Cărți poștale care povestesc, Oradea 1885-1915], Editura Noran, Budapesta, 2002; Arh. C. Pușcaș, *Oradea-reper Art Nouveau pe harta culturală a Europei*, în *Monografia județului Bihor*, vol. I, *Cadru natural, Societate, Civilizație* (coord. A. Chiriac, Gh. Măhăra, editor M. Bradu), Editura Arca și Editura Universității din Oradea, 2010, p. 79-82; V. Sarca, *Creatori de Ex libris în maniera Artei 1900 în colecții orădene*, în *Studii și comunicări*, nr. 4-5, Museum Arad, 1999, p. 59-77; R. Hochhauser, *Pavimente de interior în maniera "Artei 1900" în edificii orădene*, în *Studii și comunicări*, Museum Arad, nr. 4-5, 1999, p. 269-277; R. Hochhauser, V.Sarca, *Facturi comerciale tipărite în maniera Secession în Oradea începutului de secol al XX-lea*, în *Biharea*, XXVIII-XXX, 2001-2003, p. 245-256; L. Cornea (istoric), *Repertoriul vechilor ateliere fotografice din Oradea (1852-1950)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999; A. Tamás, *Câteva piese de artă decorativă universală din sticlă din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea din colecția Secției de Artă a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea*, în *Biharea*, XXXVII, 2010, p. 175-182; A. Tamas, *Arta decorativă din Transilvania în context european*, în *Biharea*, XXVIII-XXX, 2001-2003, Oradea, 2006, p. 271-272; L. Borcea (istoric), *Memoria caselor*, Editura Arca, 2003; M. Pașca, *Oradea 1900. Un ghid de arhitectură*, Editura Primus, 2012; M. Pașca, *Palatul Vulturul Negru*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2007; M. Pașca, *Palatul Stern din Oradea*, în *Cele Trei Crișuri*, Seria a III-a, nr. 5-6, mai-iunie, Oradea, 2006; M. Pașca, *Exemple ale arhitecturii 1900 la Oradea*:

tabloul (semnat și datat în același an) este de un deosebit rafinament. Lucrarea are în centru două femei reprezentate pe fundalul unui peisaj hibernal. La fel ca în cazul măștrilor săi, arhetipul feminin constituie pretextul unei complexe alegorii pe tema anotimpurilor, motiv de o mare popularitate în contextul epocii. Apreciat pentru excepționala expresivitate a imaginii, tabloul în discuție a primit Mențiunea de Onoare a Salonului Artiștilor Francezi din 1899 și în același timp l-a reprezentat pe artist la Expoziția Universală de la Paris din 1900; este prevăzut cu o ramă originală *Art Nouveau*, decorată cu frunze expresive de acant. Pictura este semnată de artist în partea de jos, dreapta cu litere de tipar, în varianta franceză a numelui său (MICHEL SIMONIDY), aluzie la realizarea lucrării în ambianța artistică pariziană, fiind datată în 1899 (Fig. nr. 1).

Lucrarea semnată de Simonidy aduce în atenție prototipul *femeii ideale* și tema iubirii, subiecte predilecte în creației artiștilor vremii: poeți, pictori, graficieni, bijutieri, creatori de artă decorativă, muzicieni. Atrăgătoare, grațioasă și elegantă, dar și distantă, periculoasă, agresivă, de o frumusețe fatală, femeia constituie obiectul fanteziei artiștilor, dominând imaginarul artistic al epocii. Văzută ca o ființă de vis, ireală, sensibilă și senzuală, de o frumusețe seducătoare, ea reprezintă un adevărat *leit-motiv* al *Artei 1900*, fiind asociată constant cu floarea și universul vegetal în general. De altfel, în afișele și picturile unor reprezentanți de marcă ai stilului *Art Nouveau*, ca Alphonse Mucha (ex. „La Fleur”, 1897, Fig. nr. 2), dar și în calendarele, revistele, cărțile poștale, reclamele publicitare din ziarele vremii, femeia asimilată organic florilor constituie o temă predilectă a iconografiei, devenind o imagine emblematică pentru ilustrarea celor patru „Anotimpuri”, a lunilor anului, florilor și pietrelor prețioase, astrelor și semnelor zodiacale, artelor liberale, stărilor sufletești etc. Asemenea lianelor din universul vegetal, corpul

Komor Marcell, Jakab Dezső și Mende Valer, în *Cele Trei Crișuri*, Seria a III-a, nr. 4-7, aprilie-iunie, Oradea, 2005; M. Pașca, Sztarill Ferenc, un arhitect orădean din anii 1900 (I), în *Cele Trei Crișuri*, Oradea, sem. II, nr 8-9, aug-sept., 2005, p. 100-114; M. Pașca, Sztarill Ferenc, un arhitect orădean din anii 1900 (II), în *Cele Trei Crișuri*, sem. III, nr. 10-12, oct.-dec., Oradea, 2005, p. 98-112; M. Pașca, *Arhitecți și comanditari evrei în Oradea la începutul secolului XX și arhitectura 1900*, în vol. *Contribuția evreilor la dezvoltarea urbană în Europa Centrală (Economie, Cultură, Artă)*, coord. A. Faur, Editura Universității Oradea, Oradea, 2011, p. 95-131; M. Pașca, *Arhitecții József și László Vágo la Oradea*, ediția a doua, Editura Arca, Oradea, 2010; M. Pașca, *Arhitectul Franz Löbl și Palatul Ullman*, Oradea, Editura Primus, 2012; M. Pașca, *Arhitectul Frigyes Spiegel la Oradea*, Editura Arca, Oradea, 2010, M. Pașca, *Arhitectul Anton Szallerbeck. Stil național românesc. Școli greco-catolice în Oradea și Beiuș*, Editura Primus, 2011.

ei unduitor se arcuiește sinuos, în timp ce expresia feței poartă amprenta stărilor sufletești asociate diferitelor anotimpuri.

În tabloul orădean, privirea este atrasă în prim-plan de frumusețea enigmatică a unei tinere femei cu păr roșcat, în bucle sinuoase, îmbrăcată într-o pelerină mov, cu eșarfă albă. Arabescul unduitor al părului roșcat se încadrează în spiritul *Art Nouveau*-ului, care este efectiv dominat de metafora picturală și grafică a femeii cu părul lung, revărsat în bucle voluptuoase⁶. Tânăra femeie susține cu ambele mâini un buchet înmiresmat alcătuit din crini roz și albi. În jurul capului poartă o eșarfă amplă, un voal de un alb transparent, accesoriu feminin în alegoriile picturale consacrate „Iernii” (Louise Abbema, Delphin Enjolras etc.). Similar voalului purtat de mirese, el flutură expresiv în adierea vântului rece, însoțind traiectoria ondulatorie a părului. Trandafirii prinși în părul unduitor, cu bucle voluptuoase, gestică și poza visătoare a personajului central denotă starea sufletească specifică femeii îndrăgostite, fiind însă și o aluzie la identificarea totală a femeii cu trăsăturile specifice florii, un amestec inedit de parfumuri suave, petale catifelate, dar și ghimpi periculoși⁷.

Integrată și ea în natură, situată în proximitatea crengilor desfrunzite ale copacului din fundal, cea de-a doua femeie, redată în plan secund este îmbrăcată într-un voal transparent alb, ce simbolizează albul imaculat al “Iernii”, pe care personajul îl întruchipează alegoric. Starea de cufundare în vis, mâinile prelungi, ochii complet închiși sugerează o făptură eterică, spiritualizată, de un prototip similar celui preferat de pictorii simbolști. Femeia întruchipează un spirit hibernal al *Naturii*, sugerând starea de amortire, înfrigurare și stagnare specifică anotimpului. Rămasă în plan secund, această femeie este extaziată de mireasma suavă, intensă a unui trandafir ofilit.

Asemenea simbolștilor, artiștii de la 1900 erau preocupați de misterul naturii și posibilele corespondențe de ordin simbolic, generate de aceasta. La fel ca precursorii lor, ei au continuat să utilizeze *sinestezia*, acordând atenție

⁶ Pentru definirea aspectelor generale ale morfologiei stilului *Art Nouveau* în diferite țări, respectiv în România a se vedea lucrările istoricilor de artă: G. Fahr-Becker, *Art Nouveau*, 2007, p. 83; S. Tschudi Madsen, *Art Nouveau*, Editura Meridiane, București, 1977; V. Guy Marica, *Art Nouveau. Originile și semnificațiile unui profil stilistic*, în *Studii și comunicări*, VI, Art Museum, Arad, 1997; A. Pavel, *Idei estetice în Europa și arta românească la răscruce de veac*, Editura Dacia, Cluj, 1972; P. Constantin, *Arta 1900 în România*, Editura Meridiane, București, 1972

⁷ Tema unei tinere femei cu păr roșcat și floare în păr apare și în creația profesorilor lui Simonidy de la Paris: Gabriel Ferrier, Jacques Fernand Humbert, Leon Bonnat, fiind frecventă în afișele lui Alphonse Mucha, dar și în creația picturală a perioadei *La Belle Epoque*

unor arhetipuri feminine la modă, de un senzualism rafinat, în măsură să incite visul, privirea, dorința. Alături de bijuteriile cu pietre prețioase, parfumurile intense, inventate în epocă și special create pentru a exalta principiul feminin, au devenit un accesoriu prin excelență al *Art Nouveau*-ului. În domeniul picturii, graficii, muzicii, tema “Parfumului florilor” este una din metaforele predilecte ale *Artei 1900*⁸. Coexistențială sufletului feminin, iubirea este sugerată de artist atât prin asocierea ei senzitivă cu mireasma suavă a petalelor de crini sau trandafiri, cât și ca proiecție a unui sentiment ce transcede limitele vieții terestre, pentru a se perpetua și într-o altă formă de existență.

Identificarea în sens metaforic a femeii cu *Natura* este un procedeu curent în arta de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea⁹. Femeia întruchipează *Natura* sau un element grațios, cu valoare simbolică al acesteia: plantă, libelulă, fluture, pasăre, piatră prețioasă, apa, aerul, focul, pământul etc. Asociați simbolic principiului feminin, crinii, trandafirii, corolele albe din peisajul tabloului definesc tema *Femeii-Floare*, un gen de metamorfoză specifică *Artei 1900*. Florile sunt un atribut privilegiat al *Femeii-Natură*, în alegoriile, frecvente în epocă, pe tema celor patru *Anotimpuri*. În cazul lucrărilor de acest gen, universul vegetal inclus în compoziția tabloului reflectă în general metamorfozele traversate în cadrul anotimpului ilustrat: o fază de plenitudine a corolelor deschise, primăvara și vara, una intermediară, toamna și o fază de stagnare –iarna (ilustrată de plante cu frunze perene, crengi desfrunzite etc. și mai rar, flori).

Florile în plină inflorescență simbolizează în contextul lucrării “Parfums d'hiver”, fragilitatea și efemeritatea existenței, o alegorie asupra sentimentelor și emoțiilor ce definesc universul interior feminin. Asociat iubirii și căsătoriei, crinul este prin excelență un simbol al purității și dragostei totale. Prezent ca atribut feminin cu valoare simbolică în lucrarea “Parfums d'hiver”, trandafirul este și el o temă recurentă a stilului *Art Nouveau*. Simbol consacrat al iubirii, el este un accesoriu prin excelență feminin în fotografiile și ilustrațiile epocii (Fig. nr.3). Abordat în diferite variante și tehnici, trandafirul constituie un motiv preferat și în creația artiștilor, care au conferit interpretări personale acestui motiv floral. În lucrările specifice *Art Nouveau*-ului, el accentuează senzualitatea universului vegetal, susținând erotismul discret al temelor feminine. Emblemă privilegiată a *Artei 1900*, femeia este însoțită frecvent

⁸ *Ibidem*, p. 16

⁹ Geneviève Anais Proulx, *Représenter la féminité: L'oeuvre de George de Feure entre 1890-1910*, Mémoire, Université de Québec

de trandafir ca atribut definitoriu sau accesoriu vestimentar. În mod similar trandafirului, ea se definește printr-o senzualitate ce decurge din traseele sinuoase ale corpului și părului, din rotunjirea formelor și recursul la culorile pastelate. Asemenea spinilor trandafirului, femeia “fatală” din imaginarul artistic al epocii are deopotrivă o latură întunecată, periculoasă.

Tabloul orădean se încadrează în sfera tematică a tablourilor ce ilustrează alegoric tema “Floarea iubirii” și motivele derivate din aceasta, ca “Parfumul florilor”, subiecte prioritare și îndrăgite ale perioadei *La Belle Epoque*. Ele au constituit motivul central al poeziilor, ilustrațiilor de carte, revistelor, afişelor de spectacol și valsurilor (de exemplu, ilustrația valsurilor “Parfum de roses” (Fig. nr.4), “Amoureuse Fleur” (Fig. nr. 5) de Alfredo Barbieroli; “Fleur d’ amour” de Emile Blum etc.).

În acord cu estetica simbolistă, dar și cu cea specifică *Art Nouveau*-ului, pictura lui Simonidy este rodul unei rafinate sinteze între formă și emoție, arhetipul feminin având un rol central și o semnificație majoră, la fel ca în iconografia epocii. Prototipul feminin întâlnit în pictura și grafica epocii, ilustrat și în lucrarea semnată de Simonidy este acela al unei femei ideale, visătoare, dar distantă. Reprezentată cu pleoapele închise, ea se înscrie în tipologia femeii “fatale”, misterioase, de un farmec seducător, cel mai popular arhetip feminin în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea¹⁰. Sugerând o stare de reverie, personajul feminin are o atitudine distantă și rece, misterul fiind accentuat de movul închis al mantiei. În consonanță cu anotimpul pe care-l întruchiează alegoric, culoarea și gestica personajului central definește personalitatea unei femei emancipate, conștiente de propria superioritate, frumusețe și valoare. Prezența paradoxală a florilor în cadrul peisajului hibernal constituie un simbol al speranței, al eternității iubirii și existenței. Florile simbolizează prin excelență natura profundă a sentimentelor, sensibilitatea și fragilitatea, specifice sufletului feminin. Asocierea lor simbolică cu simțul olfactiv este o *sinestezie* ce face trimitere, în spiritul asocierilor îndrăgite de simbolişti, la intensitatea sentimentelor și emoțiilor feminine, rememorate sau retrezite la viață. Și pentru simbolişti, prezența feminină este un motiv de reverie asociat cu senzații olfactive, florile având o componentă nostalgică de simbol al statorniceii în iubire care transcede moartea.

În tabloul analizat, Simonidy reia deopotrivă, o temă la modă în pictura de la sfârșitul secolului al XIX-lea: *La Frileuse (Înfrigurata)*, prezentă atât în creația muzicală (Louis Alexandre, “Frileuse”, “Valse”, 1890 etc.), cât și în creația grafică sau picturală a unor artiști ca Louise Abbema (1853-1927),

¹⁰ *Ibidem*; Adina Nanu, *Artă, stil, costum*, Editura Meridiane, 1976, p. 186

Jacques-Émile Blanche (1861-1942), Jean Béraud (1849-1935) sau Antonio de La Gandara (1861-1917)¹¹. Femeia asociată simbolic florii și universului vegetal este o imagine emblematică în afișele lui Alphonse Mucha (1860-1939) și picturile lui Louise Abbema, în patru secvențe redată în corelație cu cele patru anotimpuri (dateate în 1882). Spre deosebire de lucrarea lui Simonidy, “Iarna” este sugerată de o femeie în haină de blană pe fundalul unui peisaj cu zăpadă, ramuri uscate și două păsări înfrigurate pe o creangă.

Tabloul lui Simonidy s-a bucurat de o reală apreciere în cronicile artistice ale vremii, cum este și cea din revista “Le Monde Illustré”. Astfel, în numărul din 25 noiembrie 1899 al acestei reviste este publicată o gravură realizată de renumitul xilogravur Charles Baude¹² (1853-1935) după tabloul “Parfums d’hiver”(Fig.nr.6), însoțită de o interpretare a mesajului simbolic al picturii: “În compoziția sa poetică și încântătoare, pictorul a evocat întreaga melancolie a zilelor mohorâte de iarnă care au întunecat cerul și au dezfrunzit grădina. Pe tijele dezgolite de ploaie, și de suflul aspru al primului îngheț, câteva flori, ultimele, par să agonizeze și iată-le pe moarte, incolore, fremătătoare, răspândind în aer, imperceptibil și suav, ultimul lor parfum. Cele două figuri încântătoare pe care artistul le-a introdus în acest decor dezolant, simbolizează, cu o grație rară, parfumul cel mai delicat al ultimilor trandafiri, despre care poetul a zis: “Frumoase (flori) înfrigurate, care v-ați născut/ Când soarele îmbrățișa aerul / Ați fost atinse / De prima adiere al iernii / ”¹³.

Popularitatea lucrării “Parfums d’hiver” este confirmată de mulțimea reproducerilor sale, utilizate pentru ilustrarea unor coperte de revistă, ca “Le Progress Illustré” (Fig. nr. 7) sau reclame de parfum. O fotografie după aceeași lucrare apare pe coperta revistei “La Famille” (Nr. 1098 din 21 octombrie 1900 cu titlul “Parfum de l’automne”, după un tablou de Simonidy).

Imaginea tabloului a fost reprodusă deopotrivă, ca ilustrație a afișului de vals pentru pian semnat în 1900 de compozitorul austriac, stabilit la Paris, Rodolphe Berger (1864-1916), titlul picturii lui Simonidy fiind preluat ca denumire a respectivului vals, dedicat chiar pictorului român (“A Monsieur Michel Simonidy”, Fig.nr 8a.) Pe fotografia, realizată chiar în anul 1899 de firma Braun, Clément & Cie este vizibilă semnătura lui Simonidy și datarea

¹¹ Gabriel Badea Păun, *op.cit.*, p.105

¹² Charles Baude (1853-1935), renumit xilogravur, autor de gravuri după Rembrandt, Bonnat, Théodule Ribot, Bastien-Le Page, Pascal Dagnan-Bouveret, Courtois, Carolus Duran, Aublet, Meissonier, Gaston La Touche, Béraud, colaborator la revista “Monde Illustré”

¹³ *Le Monde Illustré*, 25 noiembrie 1899, p. 437 - 438

<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6220204k/f17.item.r=Michel%20Simonidy.zoom>

tabloului în 1899, de o manieră identică cu cea din tabloul orădean (Fig. nr.8b)¹⁴.

Relevanța lucrării în creația artistului, succesul public al acestuia l-au determinat pe artist să reia tema și în activitatea sa de ilustrator. În acest sens, sunt relevante seriile de *Calendare* ilustrate de Simonidy în 1902-1903¹⁵, în care revine imaginea unei tinere femei cu păr roșcat, pelerină mov, cu eșarfă albă pe cap, în asocierie florile reprezentate în fundalul tabloului “Parfums d’hiver” (Fig. nr. 9). De altfel, artistul a recurs frecvent la metafora trandafirului, în lucrările alegorice pe tema diferitelor anotimpuri (Fig. nr. 10, Fig. nr. 11)

Artist sensibil și intuitiv, Simonidy a contribuit la difuzarea stilului *Art Nouveau* și în sfera graficii, impunându-se ca un creator original de afișe. În 1895 și 1903 Simonidy a proiectat afișe pentru spectacolele actriței Sarah Bernhardt. La fel ca alți artiști ai vremii, a realizat afișe și reclame cu caracter publicitar în stil *Art Nouveau*. Remarcabil prin expresivitatea grafismului, afișul “La Bourboule” reeditează tema, la modă în epocă, a femeii cu floare în păr. De o frumusețe idealizantă, cu elemente inspirate din vestimentația femeilor romane, tânăra cu ulcior, în asocierie cu doi copii nuzi constituie o imagine emblematică, cu caracter alegoric și aluzii la specificul unei stațiuni balneare din Franța, renumită pentru apele sale termale și minerale (Fig. nr. 12). Capacitatea de sinteză este evidentă atât în sugestia expresivă a detaliilor de peisaj specifice zonei (munții și complexul balnear), cât și în eleganța, grafismului sinuos care conturează personajele din prim-plan.

Pentru *Expoziția internațională de la Paris* din 1900, Simonidy a realizat un afiș ilustrând tema “Village Suisse”. Inedit ca și viziune, afișul semnat SIM și datat în 1900, reprezintă în prim-plan o tânără femeie în costum popular elvețian. Ea ridică simbolic o draperie reprezentând steagul Elveției, pentru a dezvălui privitorului o imagine pitorească a unui sat de munte tipic elvețian cu biserici și căsuțe de lemn. În dreapta, femeia ține emblema orașului Paris. Ca și în cazul afișului “La Bourboule”, detaliile arhitecturale și peisagistice sunt redată în spiritul autenticității, fiind recognoscibil satul Vitznau din Alpi, în cantonul Lucerna, la marginea *Lacului Celor patru Cantoane* (Fig. nr. 13).

Începând din 1900 Simonidy a contribuit cu litografii color la ziarul “Le Figaro”, pentru care a realizat o serie de tipologii feminine, simbolizând proveniența sau etnia cititoarelor ziarului: “Pariziana” (Fig.nr.14), “Olandeza”

¹⁴ <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b9074337j/f1.item.zoom>

¹⁵ *Calendrier pour l'année 1903*, 4 feuilles de format 42x25cm sur papier couché, illustré en couleurs de quatre compositions originales de Michel Simonidy: *L'hiver, le Printemps, L'automne, L'été*, Imprimerie Brunoff et Cie

(Fig.nr.15), “Spaniola”, “Românca”, “Rusoaica”, “Japoneza” (Fig. nr.16) etc. Grafismul său sintetic și expresiv, în asociere cu o paletă cromatică vie și fundaluri neutre ilustrează influența, la modă în epocă, a stampej japoneze. Cu aluzii la portul specific, respectiv la moda perioadei *La Belle Epoque* (“Pariziana în roz”, “Pariaziana în roșu”), tipologiile feminine sunt schițate cu o mare forță evocatoare, ce reține trăsăturile esențiale ale fizionomiei, conturând ipostaze feminine ale unui portret etnic.

În calitatea de grafician, artistul a realizat de asemenea, 49 de ilustrații cu teme orientalizante pentru *Istoria regelui Minoutchehr* din “Cartea Regilor” de Firdousi, operă tradusă în franceză și publicată în 1919. Miniaturile confirmă abilitatea artistului în descrierea peisajelor, a ambianței specifice interioarelor, costumelor, obiceiurilor, dansurilor rituale, a scenelor de luptă cu participarea elefanților etc.

Succesul tabloului “Parfums d’ hiver” a atras atenția asupra lui Simonidy și în România, unde artistului i s-a încredințat realizarea unor decorații plafonante în frescă pentru Sala de Consiliu a *Căsei de Economii și Consemnațiuni* din București (1900-1913). Scenele, cu caracter alegoric, reprezintă “Fortuna împărțind binefacerile sale României după Războiul de Independență din 1877-1878”, “Renumele” și “Steaua României”. Decorația sălii a fost completată ulterior de artist cu portretele regelui Carol I și al reginei Elisabeta, care vegheau desfășurarea ședințelor Consiliului.

Secția de Artă a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea deține o lucrare patrimonială de o excepțională valoare stilistică, iconografică și memorială pentru *Arta 1900*, semnată de un creator original, apreciat și inspirat al acesteia, un pictor de origine româno-greacă, cunoscut și asimilat de cultura europeană în calitatea de reprezentant al unul mare stil internațional. Bogat în semnificații alegorice, tabloul “Parfums d’ hiver” de Mihail (Michel) Simonidy poate fi considerat una din cele mai frumoase alegorii feminine ale “Iernii”, din seria lucrărilor în stil *Art Nouveau* pe tema “Anotimpurilor”.

Fig. nr.1. *Parfums d'hiver*, ulei pe pânză, 1869x1060mm, semnat și datat dreapta jos cu negru Michel Simonidy, 1899, inv.49

Fig. nr 2. Alphonse Mucha, *La Fleur*, litografie color, 1897

Fig. nr. 3. *Femeie cu trandafiri*, fotografie de epocă, sf. sec. al XIX-lea

Fig. nr. 4. *Parfum de roses*, ilustrația valsului cu același titlu de Alberto Barbirolli

Fig. nr. 5. *Amoureuse Fleur* , ilustrația valsului cu același titlu de Alberto Barbirolli

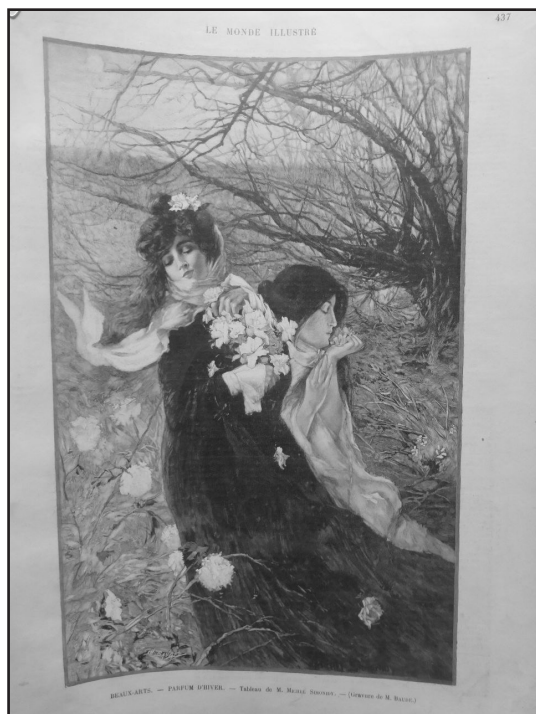

Fig.nr. 6. Gravură realizată de Charles Baude după tabloul *Parfums d'hiver*, revista "Le Monde Illustré", 1899

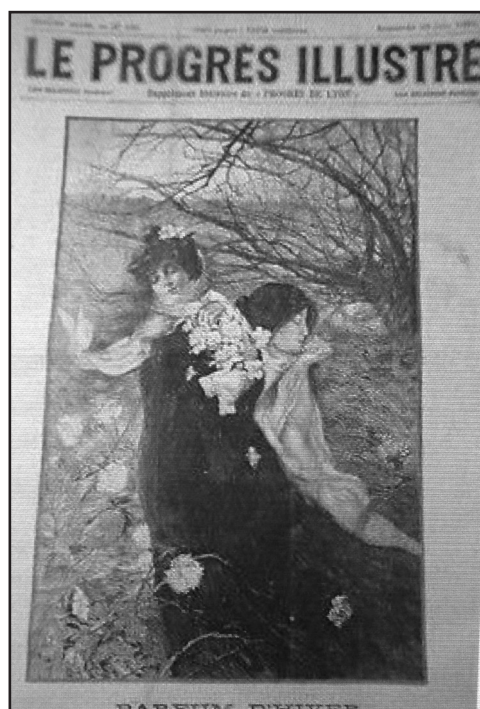

Fig.nr.7. Fotografie după tabloul *Parfums d'hiver*, coperta revistei “Le Progress Illustré”

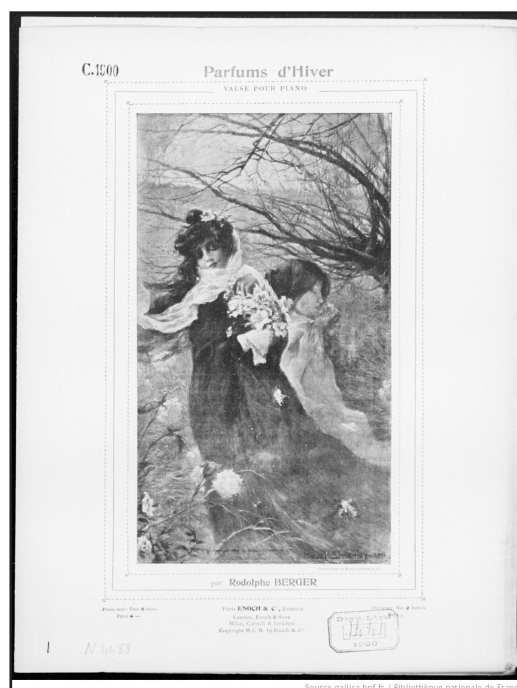

Fig nr.8a . Fotografie după tabloul *Parfums d'hiver*, coperta valsului *Parfums d'hiver* de compozitorul Rodolphe Berger

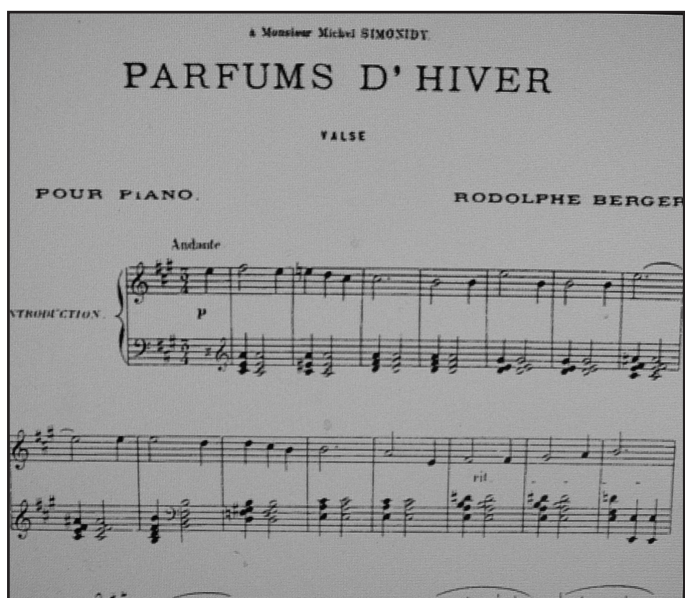

Fig. nr.8b. Detaliu cu dedicația valsului

Fig. nr. 9. Michel Simonidy, *Hiver; Femme au lilas*, Calendrier, 1902

Fig. nr. 10. Michel Simonidy, *L'été*, Calendrier pour l'année 1902

Fig. nr. 11. Michel Simonidy, *L'automne*, Calendrier pour l'année 1903

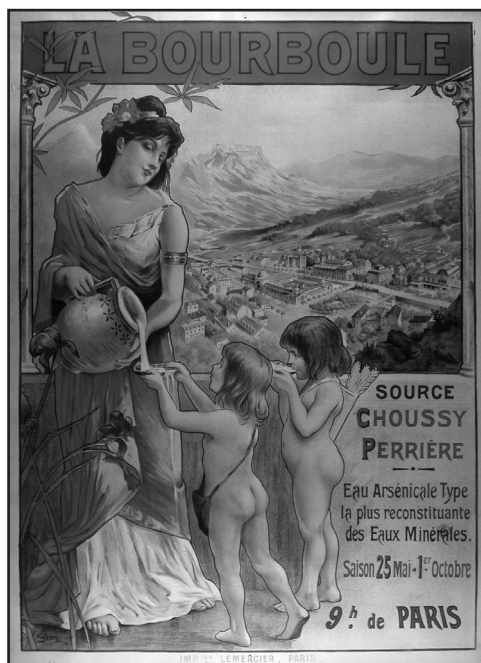

Fig. nr. 12. Michel Simonidy, *La Bourboule*, c. 1900, semnat SIM

Fig. nr. 13. Michel Simonidy, *Village Suisse*, Expoziția Universală de la Paris, 1900, semnat SIM

Fig. nr. 16. Michel Simonidy, *La japonaise*, "Le Figaro", c.1900